

Svenska industriella framtidsproblem.

Efterkrigsplanering.

Frågan för tidigt väckt?

Kriget kan bli långt. Men möjligen kort. Vi äro beroende av utvecklingen i utlandet. Hur freden kommer att se ut. Det samarbete, som etableras i de segrande länderna etc.

Men vissa förutsättningar klarläggas. Vi kunna göra upp planer som en fredsberedskap för en viss situation. Kunna kullkastas. Icke desto mindre.

När man diskuterar dessa problem två olika frågekomplex:

- a) själva omställningen krig-fred.
- b) utvecklingen på längre sikt.

Paradoxalt; men svårare bedöma utvecklingen på kort sikt. Tillfälliga rubbningar och konjunkturväxlingar. På

längre sikt: våra naturliga förutsättningar.

Därför mera i förbigående: omställningsproblemen.

Efter förra kriget. Först inflation 1919-20. Därefter kris 1921. Så relativt snabbt uppsving.

Inflationen kom främst utifrån. Varuhungern. Import- och exportpriserna. Pappersmassa. Mekanisk massa steg till 900 (1913 = 100).

När en gång inflation börjat, matar den sig själv. I priset fallet följde vi även utlandet. Kris-stagnation.

Finns det anledning räkna med upprepning.

1. Penningpolitikens mål. Hindra inflation. Men också starkare deflation. Ej säkert återgång till förkrigspriser. Kanske oförändrade löner och anpassning av priser.

2. Men vi äro ej oberoende. Visserligen kunna vi manipulera växelkurserna. Men ej säkert frihet. Då beroende av

prisutvecklingen i utlandet.

3. Viss möjlighet mindre prisstegring trots varuhungern.
a) priskontroll; b) eventuellt intern. reglering av råvaru-
marknaden.

Sålunda möjligt, att prisstegring ej inträder. I stället omedelbar prissänkning, allteftersom råvaror komma in och den dyrbara ersättningsproduktionen avvecklas. Prissänkning medför i och för sig minskad efterfrågan. Men konjunkturstimulans: ökad export (obs! har fallit lägre än under förra kriget). Bild 1.; eftersatta behov (hus, bilar, fartyg, maskiner, industribyggnader), som fyllas trots priset. Däremot svarar minskad rustningsproduktion. Men om blott krediter, obegränsad efterfrågan för återuppbyggnad. Dessutom: företagen finansiellt konsoliderade. Slutsats: icke med nödvändighet någon djup och långvarig sysselsättningskris.

Själva omställningsprocessen blir därför måhända ej så kritisk, som många föreställa sig. Mycket kommer därvid att

Innan jag går över till att behandla motsvarande utvecklingsmöjligheter på längre sikt, skall jag med ett par skioptikonbilder belysa industriens ställning i det svenska näringslivet. Industriens ställning i det svenska folkhushället.

Bild 2. Sverige högindustrialiserat.

Övriga näringar beroende.

Bild 3. Industriens andel av export och hemmamarknad.

Förädlar mesta av skogens och jordbrukets råvaror.

Skogsind.: 1 miljard.

Slutsats: utvecklingen av industrien avgörande för det ekonomiska framåtskridandet.

Vill man då ha framåtskridande? Behovet av trygghet gör sig alltmera gällande. Beveridgeplanen.

Vi få komma i håg: 1) standarden ej tillfredsställande i alla befolkningslagar. 2) Stillastående = tillbakagång. 3) Stillastående = reglerat näringsliv, - slut med näringslivets frihet.

Vilka möjligheter till utveckling?

Följande huvudgrupper?

Byggnadsämnesindustri (tegel, rement, glas, kakel) +

Byggn.ind. 150.000 man.

Livsmedelsindustri (svenska råvaror)

{ Tunga industrier c:a 200.000 arb. av 500.000

{ Skegsindustri (inkl. snick.) närm. 100.000

{ Import (råvaru)ind. drygt 100.000

Kemisk industri.

Man kan till en början peka på faktorer som begränsa
de framtida utvecklingsmöjligheterna:

1) Byggnadsindustrien. Största post bostadsbyggandet.

3 faktorer ungefär samma roll:

a) hushållsbildningen

b) inflyttningen till tätorterna

c) standardhöjningen.

inra om gummiindustrien, bilringar m.m. Under kriget har kapaciteten för förädling av importerade råvaror ytterligare kompletterats. Utvecklingen beroende av standardhöjning. Troligen mindre än tidigare.

Återstå

4. a) Tunga industrien.
5. b) Skogsindustrien och övrig kemisk industri.

Mellan världskrigen:

Maskinproduktionen mer än 4-dubblades.

Prod. av massa och papper 3-dubblades.

På dessa båda områden väl de största utvecklingsmöjligheterna. Men sammanhånga intimt med exportmöjligheterna.

Hur världshandeln kommer att utvecklas efter kriget, vet man nu ingenting om. Olika alternativ.

Tyvärr stor risk för autarkisk utveckling med minskad världshandel

Men man får hoppas på en motsatt utveckling. Till en

början: organiserax samverkan, som övergår i fri världshandel.

4. Vårt kvalitetsstål och våra verkstadsprodukter borde då ha stora möjligheter.

- a) Återuppbyggnaden. Krediter. Obegränsade behov. Rel. snabbt.
- b) Även på längre sikt. Världens industrialisering.

5. Skogsindustri + kemisk industri.

Herrarna vet bäst själva vilka utvecklingsmöjligheter.

Jag kan därför fatta mig kort.

Uppenbart att de främst sammanhånga med utvecklingen av nya förädlingsprocesser. Den kvantitativa utvecklingen däremot hejdad av råvarutillgången.

Förädling.

- På kort sikt:
- a) träförädling. Norrländsk snickeri-industri för färdiga hus och inredningsdetaljer.
  - b) högförädlad cellulosa.
  - c) wallboardindustri i snabb utveckling.
  - d) papper. Låg kvot. Men ovisst om utvecklingsmöjligheterna.

e) kemisk industri på basis av biprodukter.

Har jag fattat saken rätt: många tekniska problem alltjämt olösta. Först på längre sikt kan en sådan kemisk industri väntas bli av verkligt stor ekonomisk betydelse.

Det måste tydligen för industriens framtida utveckling bli av största betydelse att alla dessa förädlingsprocesser utvecklas - i snabb takt.

Teknisk forskning är därför, som ofta har påpekats, en oerhört viktig förberedelse för efterkrigstiden. Den möjliggör den rörlighet, som är nödvändig, för att vi skola kunna snabbt anpassa oss till den internationella marknadsutvecklingen efter kriget. Verkstadsindustrien har sedan gammalt en sådan rörlighet, som gör det möjligt att snabbt kasta sig från en verksamhet till en annan. Omställning till upprustning, gengas.

Skogsindustrien har ju även visat rörlighet under avspärrningen. Egenskapen kommer att behövas i än högre grad under anpassningsprocessen efter kriget.

Om den ena förutsättningen är rörlighet, så är den andra effektivitet. Efter förra kriget belastades svenska industrien av handicap i form av: 8-timmarsdag = höjda timlöner; samt ogynnsam valutakurs i förhållande till inre prisnivån. Detta i jämförelse med konkurrentländer, Finland, Belgien. Snabba expansionen på exportmarknaden möjliggjordes genom rationalisering. Särskilt 20-talet. Men 30-talet lika snabbt.

Karta: Olika grenar. Teori och progression och produktivitet. Företagsstorlek.

Massa.

Papper.

Efter kriget: icke mindre svårigheter än efter förra. Konkurrenten kan bli hård. Beredskap i form av effektivitet.

a) Särskilda svårigheter i stillastående industrier.

(Detta argument för progressivitet). Man kan förutse att det särskilt för sågverk och pappersmassa samt kanske även papper blir svårigheter genomföra snabb rationalisering, därför att kapaciteten i huvudsak redan är utbyggd. Jfr finska industrien. En fråga, som man skulle vilja ställa, utan att göra anspråk på att kunna besvara den: om ej koncentrationsåtgärder kunna bli påkallade. Den nya kemiska industrien måste väl kräva större enheter. Samarbete ex. ådalsvis?

b) Industrien måste sträcka sig utanför sina domäner för att uppnå större effektivitet. Disprop. mellan rationaliseringsgrad inom och utom.

hemmamarkn.ind. - distributionen.

billiga bostäder och livsmedel för att sänka levnads-kostnaderna.

skogsbrukets rationalisering är väl för skogsindustriens del det viktigaste området. I genomsnitt ligger ju 30 à 40 % av kostnaderna i skogen. Kanske mest att vinna där. Men jag

skall här ej ge mig in på detta mycket omfattande ämne.

Ej försök till sammanfattning. När man talar om framtiden kan det med nödvändighet ej bli annat än spridda synpunkter. Någon helhetsbild kan det ej bli fråga om. Men vad vi vet resp. vad vi kan räkna med som en icke osannolik möjlighet är enligt min mening i alla fall tillräckligt för att vi i vissa avseenden skola kunna förbereda oss för freden.